



**JULKISTEN -JA HYVINVOINTIALOJEN LIITON  
TALOUSKATSAUS**

**7/2020**

**Youssef Zad  
ekonomisti**

## Nostot

- Suomen kansantalous on taantumassa
- Valtionvelka maksetaan pois, mutta se voidaan rahoittaa ottamalla uutta velkaa.
- Valtionvelan absoluuttista määrää tärkeämpää on tarkastella bkt:n suhdetta velkaan (Tulot / Velkamäärä)
- Ansiot ovat kehittyneet hyvin, etenkin kun huomioidaan matala inflaatiotaso
- Kilpailukyky sopimuksen vaikutus näkyi julkisen sektorin ansiokehityksen notkahduksena
- Julkisyhteisöjen velkataakka kasvaa huomattavasti.
- Euroopan unioni pääsi sopuun yhteisestä elvytyspaketista
- Työllisyystilanne on huono, mutta pahin on jo ohi
- Kuluttajien luottamus tulevaisuuteen on palautunut entiselleen

## Euroalueella elvytetään yhdessä

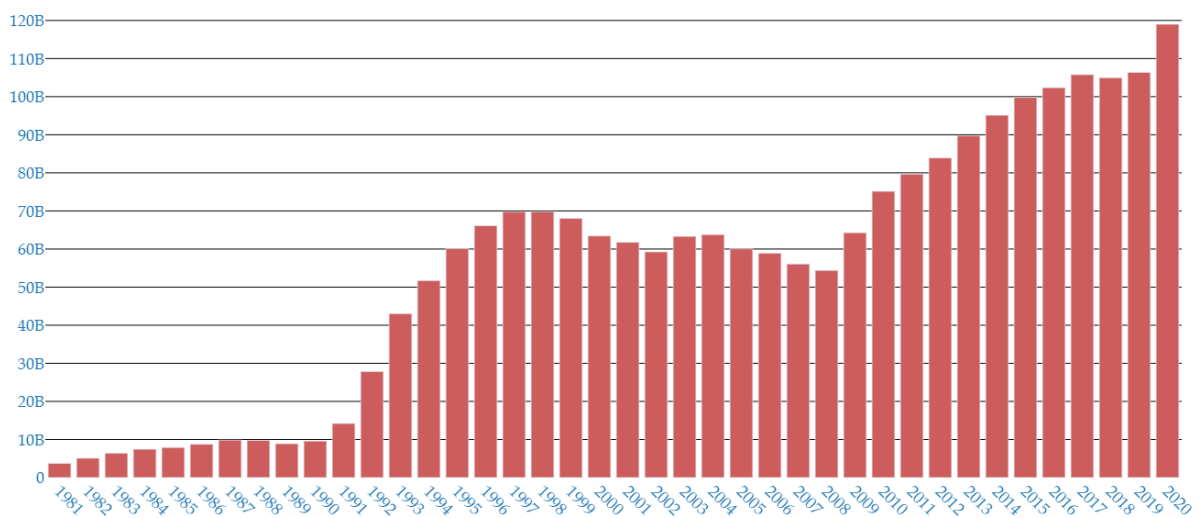
Koronavirus on jättänyt jälkensä Euroopan talouteen. Valtioiden velkamäärät nousevat huomattavasti, mutta tällä hetkellä se on väistämätöntä. Velkaantumisen taittaminen edellyttää talouden **rakenteellisia** uudistuksia **pitkällä aikavälillä**.

Euroopan unioni on päässyt yhteisymmärrykseen **750 miljardin** euron pelastuspaketista, joka jaetaan eurovaltioille suuremman talouskriisin välttämiseksi. Tukisumma otetaan yhteisenä lainana markkinoilta ja tästä rahasummasta **390 miljardia** euroa jaetaan tukina ja **360 miljardia** euroa annetaan lainoina eurovaltioille.

Suomen **valtion** velka on tällä hetkellä noin **106 miljardia** euroa, mutta sen on ennustettu nousevan vuoden 2020 aikana **119 miljardiin** euroon. Valtion velan takaisinmaksu aiheuttaa runsasta keskustelua, etenkin siksi, että velasta joudutaan maksamaan korkoa tulevaisuudessa.

Valtion velka on myös maksettava takaisin, mutta takaisinmaksuun voidaan ottaa **uutta lainaa**, mikä tarkoittaa käytännössä velan kokonaismäärän pysyvän tällöin ennallaan.

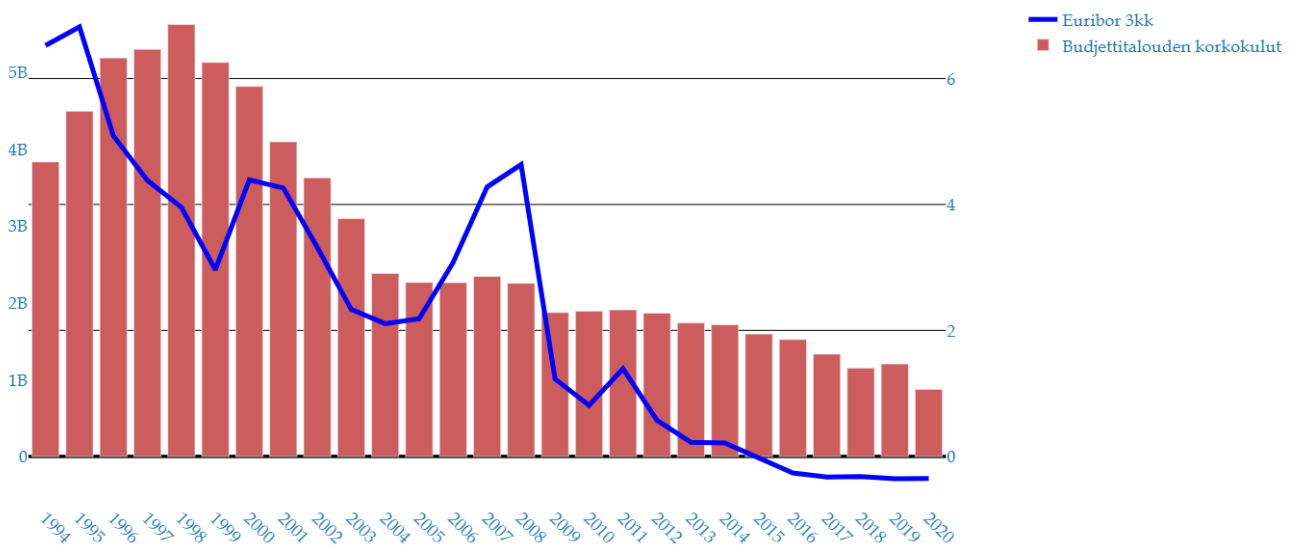
*Kuvio 1: Suomen valtion velka (vuosi 2020 on ennuste) (Valtionkonttori, 2020)*



Tällä hetkellä yleinen (Euribor) korkotasoo on negatiivinen, joten valtion korkokulut ovat hyvin matalat. Lisäksi korkotasoo tulee olemaan matalalla hyvin pitkään.

Matala korkotasoo on tärkeä rahapoliittinen keino, jolla tuetaan talouden kasvua laskusuhdanteessa.

*Kuvio 2: Suomen korkomenot (punaisella, vasen akseli miljardeina euroina), ja keskimääräinen kolmen kuukauden euribor korko vuodessa (sinisellä, oikea akseli prosentteina). (Valtionkonttori, 2020)*



## Valtion velka ja takaisinmaksut

Valtioiden rahoitus toimii oleellisesti eri tavalla, kuin yksittäisen kuluttajan, sillä valtiota voidaan ajatella "ikuisena toimijana". Tavallinen kuluttaja elää vain määrätyn ajan, joten talouden suunnittelulla on erilainen aikarajoite ja tämä on yksi perustavanlaatuisen ero valtion velan ja kuluttajan velan välillä.

## Ansiotason kehitys näyttää hyvältä

Ansiotason kehitystä seurataan muun muassa Tilastokeskuksen ansiotasoindeksillä. Ansiota voidaan seurata kaikkien palkansaajien osalta, tai esimerkiksi sukupuolten ja sektoreiden välillä.

Kuviossa 3 on esitetty ansiotasoindeksin kehitys valtio-, kunta-, ja yksityissektorilla. Vuodesta 2005 eteenpäin tarkasteltuna valtiosektorin ansiot ovat nousseet nopeammin verrattuna yksityiseen ja kuntasektoriin.

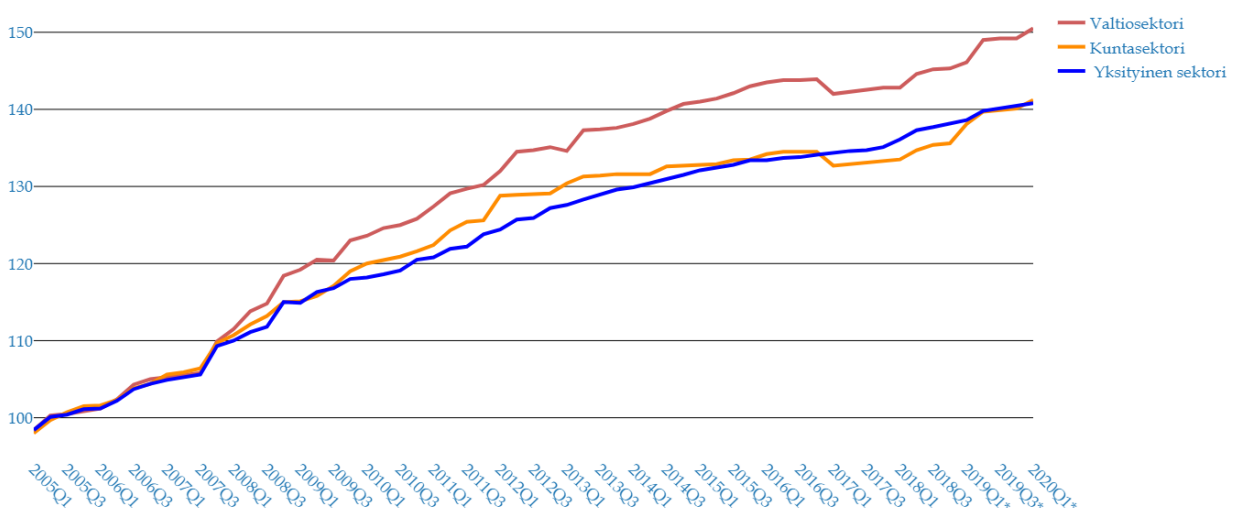
Valtiosektorin nopeaa ansiokehitystä selittää osittain rakennemuutos, jonka vuoksi valtiosektorin tehtävät ovat muuttuneet entistä enemmän asiantuntijapainotteisiksi.

Julkisen sektorin palkoissa (kunta ja valtio) on tapahtunut notkahdus alaspäin vuoden 2016 jälkeen, mikä johtuu **kilpailukyky sopimuksesta** aiheutuneista leikkauksista.

Kilpailukyky sopimuksen poistuminen puolestaan näkyy normaalia nopeampana ansiokehityksenä vuoden 2020 aikana.

Lisäksi viimeisimmän **palkkaneuvottelukierroksen** tulokset takaavat ansiokehityksen tulevina vuosina.

Kuvio 3: Ansiotasoindeksin kehitys sektoreittain (Tilastokeskus, 2020)

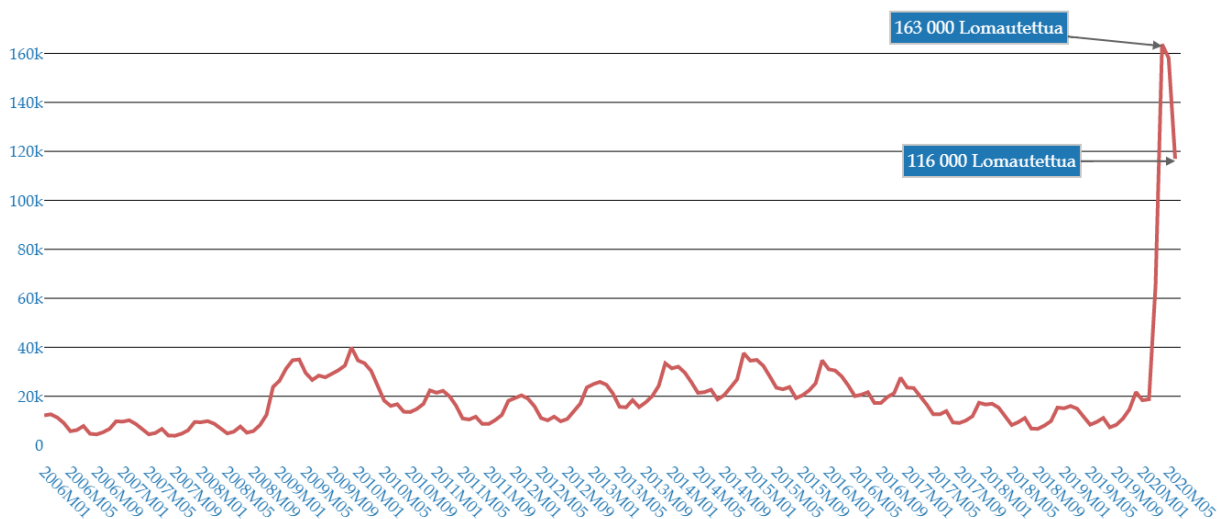


## Työmarkkinoilla toipumisen merkkejä

Työmarkkinoiden tilanne näyttää hiukan paranevan. **Lomautusten** määrä on **laskenut runsaasti**, mutta on edelleen historiallisen korkealla tasolla.

Kesäkuussa lomautettujen määrä Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan oli **116 tuhatta** henkilöä, kun se vielä huhtikuussa oli noin **163 tuhatta** henkilöä. Toisaalta vuoden alussa lomautusten määrä oli vain **20 tuhatta henkilöä**, joten tilanne on edelleen huolestuttava. Vielä on aikaista sanoa, mihin lopullinen tilanne asettuu, sillä epävarmuus on suurta.

*Kuvio 4: Lomautettujen määrä Suomessa (Työ- ja elinkeinoministeriö)*



Lomautusten määrä on kuitenkin edelleen huolestuttavan korkea, jonka seurauksena työmarkkinoilla pelätään **hystereesiä**. Hystereesillä tarkoitetaan tilannetta, jossa lomautukset muuttuvat työttömyydeksi, joka muuttaa työmarkkinoiden tasapainoa pitkäksi aikaa tai jopa pysyvästi.

Lomautusten muuttumista työttömyydeksi pyritään välttämään tukemalla yritysten työllistämistä. Työttömyyden kasvu aiheuttaa lukuisia ongelmia, joista esimerkkeinä muun muassa:

- julkisten menojen kasvu esimerkiksi sosiaaliturvamenojen vuoksi
- verotulojen kutistuminen kunnissa ja valtiolla
- kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen pieneneminen
- henkisen pääoman menetys ihmisten ollessa pois työtehtävistä
- innovoinnin ja kehityksen hidastuminen

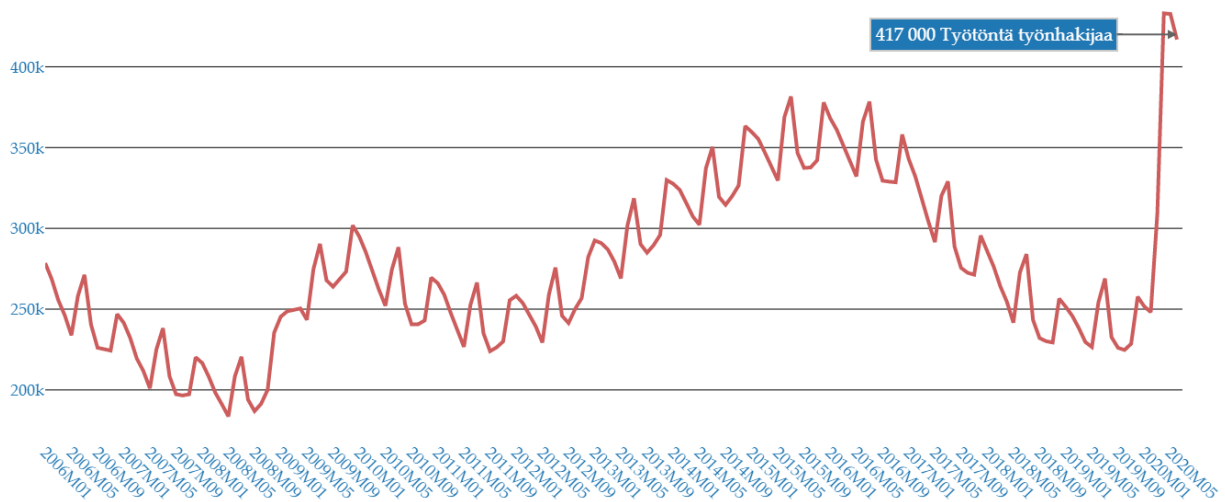
## Työttömyyden kasvu taittunut, mutta on edelleen historiallisen korkealla tasolla

Yhteensä Suomessa on työttöminä työnhakijoina Työ -ja elinkeinoministeriön mukaan noin **417 tuhatta** henkilöä, mikä tarkoittaa **162 tuhatta** henkilöä enemmän, kuin vuosi sitten.

Työttömyyden kasvu on valitettavaa, sillä työmarkkinat olivat päässeet hyvään vireeseen vasta muutamia vuosia sitten.

Työttömyyden raju nousu uuden talouskriisin seurauksena saattaa aiheuttaa jälleen pitkän toipumisjakson Suomelle, missä työttömyys pysyy pitkään korkeana. Suomen taloudella kesti palautua **vuoden 2008 finanssikriisistä peräti 10 vuotta** bruttokansantuotteella mitattuna.

Kuvio 5: Työttömien määrä Suomessa. (Työ -ja elinkeinoministeriö, 2020)



## Työmarkkinoiden myllerryksessä eriarvoistumista.

Taluskriisien seurauksena ongelmat kohdistuvat yleensä eri tavalla väestöryhmien, toimialojen sekä alueiden kesken.

Suomen työmarkkinoilla erityisesti **matkailu -ja palvelualat** ovat kärsineet lomautuksista ja työttömyydestä. Toisaalta tietyissä **hoiva- ja hoitoalan** tehtävissä ollaan jouduttu valtavan paineen ja vastuun alle koronaviruksen hoitoon liittyvissä tehtävissä ja useat henkilöt ovat joutuneet tekemään tavallista enemmän ja intensiivisemmin töitä.

Työttömyys on myös kohdellut miehiä ja naisia hiukan eri tavalla. Kesäkuussa 2020 naisten työttömyys oli noussut 2,1 prosenttiyksikköä ja miesten työttömyysaste 0,1 prosenttiyksikköä vuoden takaisesta. Toisaalta kuukausittaisen heittelyn vuoksi vuosimuutoksista ei heinäkuun perusteella voi tehdä vahvoja johtopäätöksiä.

Vielä on liian aikaista sanoa, aiheutuuko kriisistä pidempiaikaista eriarvoistumista, mutta ainakin Suomen **sukupuolittuneet työmarkkinat** luovat potentiaalisen uhkan siitä, että taluskriisi kohtelee miehiä ja naisia eri tavalla.

Työttömyys: 7,6 %



Työttömyys: 8,3 %



### Sukupuolittuneet työmarkkinat:

Suomessa naiset ja miehet työskentelevät keskimäärin eri aloilla. Kansainvälisesti vertailtuna Suomen työmarkkinat ovat erittäin sukupuolittuneet.

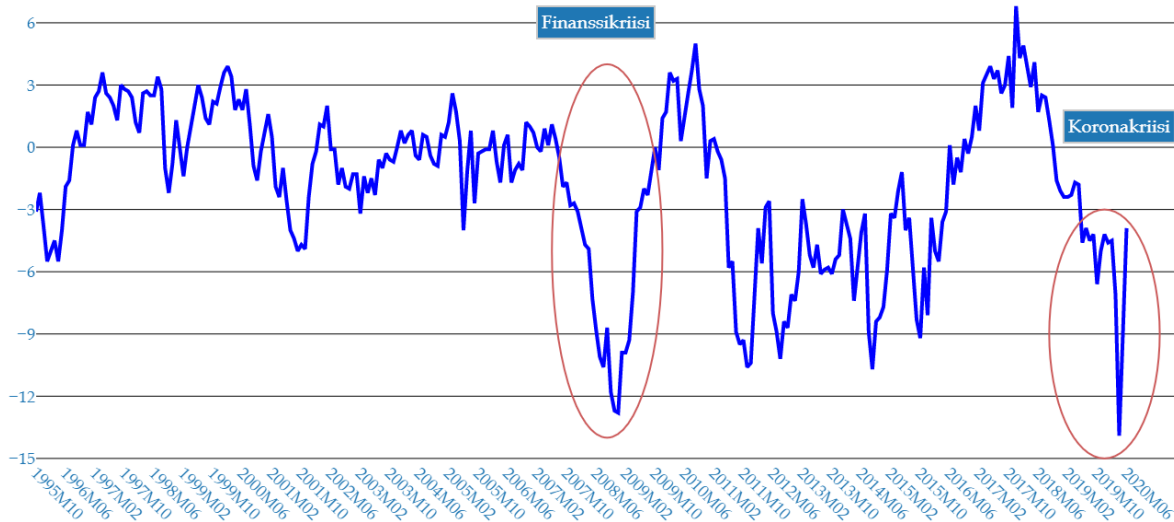


## Kuluttajien luottamuksessa nopea lasku ja palautuminen

Suomessa **kuluttajien luottamus on palannut** pudotuksen jälkeen takaisin alkuvuoden tasolle. Usko Suomen talouden tilaan on 12 kuukauden päähän on palannut aikaisemmalle tasollensa, mutta kuluttajat pitävät tämänhetkistä tilannetta edelleen huonona, mikä on täysin loogista, sillä yhteiskuntamme on edelleen osittain poikkeustilanteessa.

Usko tulevaisuuteen on kuitenkin erittäin tärkeää, sillä esimerkiksi **investointipäätökset** ankkuroidaan osittain tulevaisuuden odotuksiin.

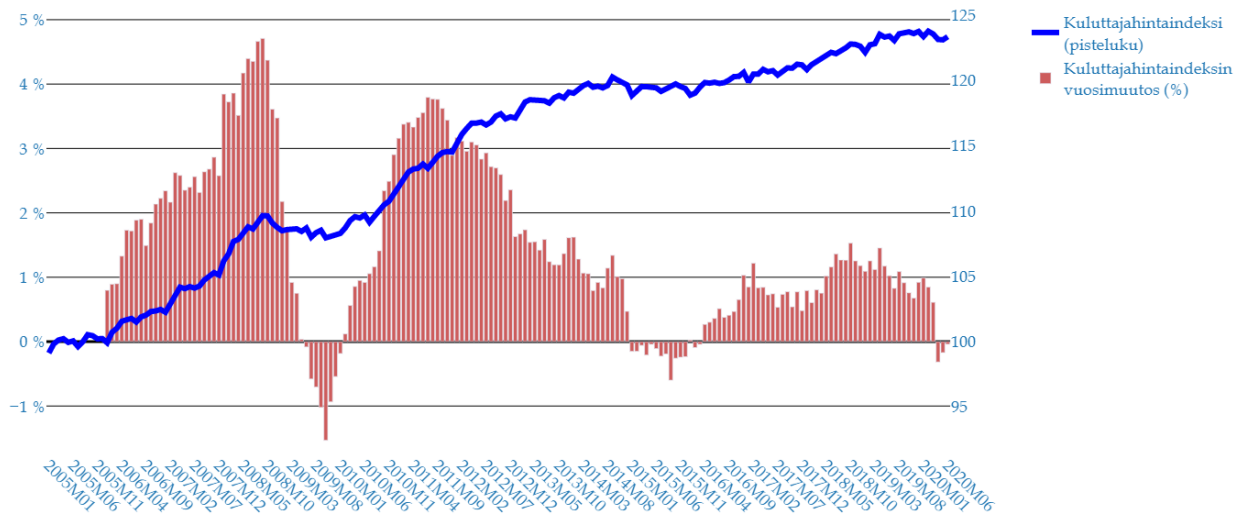
Kuvio 6: Kuluttajien luottamus Suomessa (Tilastokeskus 2020)



## Hintatason kehitys on toistaiseksi pysynyt vakaana

Hintatason nousu on pysynyt maltillisena pitkään. Euroopan keskuspankki tavoittelee **2% inflaatiota** vuositasolla, mutta tähän ei ole päästy useaan vuoteen. Suomessa inflaatio on ollut lähellä prosentin vuosimuutosta ja välillä jopa **deflaation** puolella.

Kuvio 7: Kuluttajahintaindeksi 2005=100 (sinisellä, oikea akseli) ja kuluttajahintaindeksin vuosimuutos (punaisella, vasen akseli)



Inflaatiolla tarkoitetaan yleisen hintatason nousua ja deflaatiolla puolestaan yleisen hintatason laskua. Maltillinen inflaatio on taloudellisesti kannattavaa, mutta deflaatio haittaa talouskasvua.

Hintakehitys tulee todennäköisesti olemaan hyvin maltillista tulevien vuosien aikana, sillä talouskasvu ja kysyntä hiipuvat maailmalla. Kuitenkin **julkisen kulutuksen kasvu** sekä **löysä rahapolitiikka** tukevat hintakehitystä tulevina vuosina.

Maltillinen hintatason nousu ja ansiotason hyvä kehitys tarkoittavat **palkansaajien ostovoiman kehitystä**, mikä puolestaan pitää yllä kotimaista rahan kulutusta.

## JHL-talousskatsaus

Julkisten -ja hyvinvointialojen liiton talousskatsaus on useamman kerran vuodessa julkaistava lyhyehkö ja helposti lähestyttävä paketti, jonka avulla tarjotaan lukijalle tietoa talouden viimeaikaisista tapahtumista.

Talousskatsauksen pohjana toimii erityisesti tilastot, joiden pohjalta kurkistetaan Suomen ja maailman tilanteeseen.

Talousskatsausten tueksi julkaistaan muutaman kerran vuodessa tarkempia analyysejä satunnaisista tärkeistä aiheista, joiden käsitteleminen vaatii yksityiskohtaisempaa tarkastelua.

### Lisätietoja:

Youssef Zad  
ekonomisti  
JHL  
[youssef.zad@jhl.fi](mailto:youssef.zad@jhl.fi)